

Monitoring výřečka malého (*Otus scops*) v ČR

Tomáš GRIM

tg.cuckoo@gmail.com

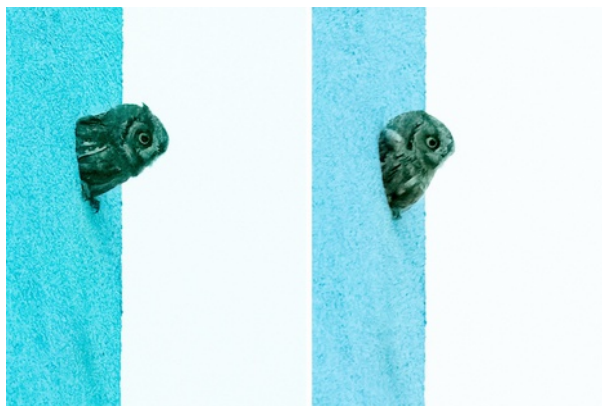
Výřeček malý se během posledních let stává stále častějším návštěvníkem České republiky (Kovařík et al. 2022: *Sylvia* 58: 3–16). První doložené hnízdění proběhlo v roce 1998 v Bílých Karpatech, v rurálním prostředí (Pavelčík 2000: *Buteo* 11: 149–159). Po téměř čtvrt století dlouhé mezeře byla další hnízdění doložena až v letech 2021 a 2022, všechna čtyři v intravilánu města Olomouce (Grim et al. 2022: *Sylvia* 58: 17–35). I nehnízdící výskyty výřečka jsou silně vázány na urbánní prostředí a v posledních letech jich výrazně přibývá absolutně i proporčně.

Kolonizace našeho území touto teplomilnou sovou poskytuje výjimečnou příležitost sledovat podstatnou změnu areálu modelového ptačího druhu „v přímém přenosu“. Proto bych vás rád touto cestou vyzval, abyste potenciálnímu výskytu i hnízdění výřečků u nás věnovali zvýšenou pozornost. Zjištění výřečka je však náročné, pozornosti uniká mimořádně snadno. Např. v roce 2022 evidentně úspěšně vyhnízdil ve stejném teritoriu na ZŠ Stupkova v Olomouci jako v roce 2021; přes všechny zkušenosti z předcházející sezóny ze stejné lokality a přes značné úsilí řady pozorovatelů se nám však v roce 2022 hnízdící dutinu nepodařilo dohledat! Povedlo se najít až vyvedenou rodinu a odchytit a okroužkovat samici.

Při monitoringu výřečka u nás je nutno pamatovat, že detektabilita hlasu teritoriálního samce je minimální: i v relativně klidnějším nočním městském prostředí max. 200 m. Při blízkém silničním provozu hlas zaniká úplně i na pouhých 10 m! Určit, odkud se samec ozývá, znesnadňují ozvěny od budov i přelety jedince. Hlasové projevy klesají po spárování (konec května) prakticky na nulu. Ověřit ne/přítomnost výřečka pak lze pouze playbackem. I reakce na hlasovou provokaci je však po spárování mimořádně slabá – max. několik „břichomluveckých“ písknutí. Silně dál reagují jen nespárovaní samci. Hlasy mláďat jsou mimořádně slabé, i v zcela nerušivém okolí nejsou slyšet dále než na 20 m. Jde o hrubé, skřípavé zvuky zcela odlišné od teritoriálního pískání samce i kontaktních hlasů obou pohlaví.

„Zpěv“ samce je nezaměnitelný svým melancholickým tónem i rytmem (1 písknutí za 2 s). Přesto je užitečné si naslouchat nahrávky několika různých samců (variabilita). Pro kontrolu se nabízí i poslech nahrávek kulíška – nicméně jeho hlas je pro pozorného posluchače naprosto odlišný (barva, rytmus) a především se oba druhy vzhledem ke svým biotopovým preferencím těžko mohou vůbec potkat. Kromě toho je výřeček sova s výlučně noční aktivitou – např. lovit začíná nejméně půl hodiny po západu Slunce, ozývá se (pouze na začátku sezóny!) jen hodinu až dvě po západu. Přes den se sice může výřeček spontánně ozvat také, ale jde o naprosto raritní záležitost. K monitoringu výřečka je vhodné využít i hlasové záznamníky.

Veškeré publikované informace najdete volně dostupné v sérii článků na webu autora (<http://www.tomasgrim.com>). Aktuální informace se budou objevovat na webu Výřecci v Česku (<http://vyrecci.unas.cz>).

Čtyři z pěti doložených hnízdění výřečka malého v ČR proběhla v dutinách vytvořených šplhavci v panelových budovách. Výřeček není pohlavně dimorfní, ale pohlaví lze v rámci páru rozlišit podle chování (samec vlevo a samice vpravo).

Foto: Tomáš Grim